

МЕТОДИЧЕСКО УКАЗАНИЕ

№ МУ-2/04.02.2026г.

Относно: Прилагане на правилата за задължително отстраняване по чл. 54, ал. 1, т. 1 и чл. 157, ал. 1, т. 1 от Закона за обществените поръчки, след изменението на разпоредбите с ДВ, бр. 61 от 2025 г., в сила от 31.01.2026 г.

С §54 от Преходни и заключителни разпоредби (ПЗР) към Закона за изменение и допълнение на Наказателния кодекс (ЗИДНК), обн. ДВ, бр. 61 от 29 юли 2025 г., са направени изменения в Закона за обществените поръчки (ЗОП), които са в сила от 31.01.2026 г.

Измененията засягат разпоредбите на чл. 54, ал. 1, т. 1 и чл. 157, ал. 1, т. 1 от ЗОП, които въвеждат в националното законодателство основанията за задължително отстраняване на кандидати и участници от процедури за възлагане на обществени поръчки, предвидени в Директива 2014/24/ЕС и Директива 2009/81/ЕО. С измененията в посочените разпоредби позоваването на чл. 108а от Наказателния кодекс (НК) се заменя с позоваване на чл. 114а – 114т от НК, съобразно новата систематична структура на НК.

Разпоредбите на чл. 114а – 114т от НК са част от новосъздадената Глава първа „а“ „Тероризъм“, в която са обособени Раздел I. Същински терористични престъпления (чл. 114а – 114и от НК) и Раздел II. Несъщински терористични престъпления (чл. 114к – 114т от НК).

Редакцията на чл. 108а от НК преди посочените изменения криминализира различни форми на терористична дейност, включително убийства, отвлечения, използване на взривни устройства, финансиране на тероризъм и други деяния, извършвани с цел всяване на смут, страх или дестабилизация. С приетите изменения тези деяния са систематизирани и разширени в самостоятелна глава на НК, която включва, наред с класическите форми на тероризъм, и престъпления, свързани с подготовка, подбуждане, финансиране, участие в терористични групи, както и действия срещу инфраструктура, транспорт и материали с повишен риск, а именно:

- Чл. 114а – 114д: нови състави за насилие срещу лица с международна защита, заложеност, използване на взривни или смъртоносни устройства, незаконно завземане на летателни средства, кораби, платформи;

- Чл. 114е – 114з: действия срещу въздухоплавателни средства, кораби, инфраструктура, ядрени или радиоактивни материали, включително нанасяне на щети и дестабилизация;

- Чл. 114ж – 114т: по-тежки случаи като разрушаване на инфраструктура, публични призиви за тероризъм (подбуждане, проповядване), подготовка, финансиране, участие в групи, укриване, заплахи и организационна дейност.

С оглед на обстоятелството, че разпоредбите на чл. 114а – 114т от НК влизат в сила от 31.01.2026 г. и предвид че не е предвиден преходен параграф, който да уреди заварени положения като обществени поръчки, чието възлагане е започнало преди влизането в сила на изменението в ЗОП, то при наличието на влязла в сила присъда за престъпления от обхвата на чл. 108а от НК (обн. ДВ, бр. 84 от 06.10.2023 г. – в сила до 30.01.2026 г.) следва да се приеме, че е налице задължително основание за отстраняване по чл. 54, ал. 1, т. 1 от ЗОП.

Това е така, тъй като цитираната разпоредба от ЗОП транспонира изискванията на чл. 57, параграф 1 от Директива 2014/24/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 февруари 2014 година за обществените поръчки и за отмяна на Директива 2004/18/ЕО (Директивата), които установяват задължителни основания за отстраняване при наличие на влязла в сила присъда за участие в престъпна организация, корупция, измама, терористични престъпления или престъпления, свързани с терористична дейност, както и за изпиране на пари или финансиране на тероризма, детски труд и други форми на трафик.

В този смисъл, в обявлението, с което се оповестява откриването на процедурата за възлагане на обществената поръчка или в съответния акт, с който процедурата се открива или кандидатите или участниците се канят за участие, наред с новите състави по чл. 114а – 114т от НК, осъждането за престъпление по чл. 108а от Наказателния кодекс, в редакцията на разпоредбата, обн. ДВ, бр. 84 от 06.10.2023 г. – в сила до 30.01.2026 г., следва също да се посочва като основание за изключване в раздел „Терористични престъпления или престъпления, които са свързани с терористични дейности“. При наличие на влязла в сила присъда на това основание, възложителят трябва да отстрани от участие в процедурата съответния кандидат или участник. По този начин ще се гарантира пълно и ефективно съответствие на националната практика по прилагане на задължителните основания за отстраняване, така както са предвидени в Директивата, с оглед осигуряване целите и принципите на правилата за възлагане на обществени поръчки.

Измененията не водят до промяна в реда за деклариране и доказване на липсата на посочените основания. За тази цел в част III, раздел „А“ от Единния европейски документ за обществени поръчки (ЕЕДОП) кандидатите и участниците продължават да предоставят информация относно наличието или липсата на влезли в сила присъди за терористични престъпления или престъпления, които са свързани с терористични дейности по смисъла на директивите. В този смисъл възложителите не следва да изискват повторно подаване на ЕЕДОП от кандидати и участници в процедури, открити преди 31.01.2026 г. Необходимо е да се има предвид, че на основание чл. 46 от Правилника за прилагане на ЗОП кандидатите или участниците имат задължение да уведомяват възложителите в 3-дневен срок от настъпване на нови обстоятелства, свързани с прилагане на основанията за отстраняване, предвидени в чл. 54, ал. 1 от ЗОП. При тези процедури, влезлите в сила присъди по чл. 114а-114т от НК, по време на провеждането им, са основание за отстраняване на кандидата или участника, което трябва да бъде отразено от комисията при изготвяне на доклада до възложителя по чл. 106, ал. 1 от ЗОП.

В процедурите, открити на 31.01.2026 г. и след тази дата, кандидатите и участниците ще следва да декларират както липсата на влезли в сила присъди по новите състави от НК, така и по чл. 108а от НК в редакцията в сила до 30.01.2026 г.

Окончателна проверка за наличие на основания за отстраняване, възложителите са длъжни да извършат преди сключване на договора за обществена поръчка или рамково споразумение с определения изпълнител при спазване на изискванията по чл. 112 и чл. 112а от ЗОП. За целта следва да изискат от избрания изпълнител доказателства относно липсата на основания за отстраняване, и по-конкретно в разглежданите хипотези – както за липсата на влязла в сила присъда по чл. 108а от НК в сила до 30.01.2026 г., така и по чл. 114а-114т от НК.

Михаела Крумова
Изпълнителен директор